

TOPIC

SAMEN OPLEIDEN, OP WEG NAAR EEN 'WIN-WIN' SITUATIE!

Een ieder die dit artikel leest heeft in zijn beroepsopleiding stage gelopen! Door het lezen van dit artikel komen deze stage-ervaringen weer naar boven. Wellicht gaat u vergelijken, heeft u andere ideeën of bent u het er niet mee eens. Dat is de kracht van 'de ervaring'! Als we ons dit realiseren, zien we ook kansen voor toekomstige collega's en voor onszelf. Ik wens een ieder veel leesplezier en nodig u uit nieuwe ervaringen op te doen. Door: Wim van der Mark

WAT LEER JE IN DE PRAKTIJK?

Een aantal uitspraken van studenten:

'Naar mijn coach kijk ik echt van hoe hij werkt op welke manier hij communiceert met leerlingen en anderen. Zo weet ik hoe ik kan handelen binnen de les.'

'Ze leren ook van mij. Juffen en meesters die hier al twintig jaar zitten weten soms niet wat nieuwe trendsporten zijn.'

'Je wordt gezien als toekomstig collega. Dat is best fijn. Op mijn vorige school was ik meer een leerling. Hier word je, zeg maar gewoon opgenomen als collega.'

'Soms leer je dingen op school en dan weet je helemaal niet wat je ermee moet later. Dat later komt dan pas tijdens je stage.'

Zoals u heeft kunnen lezen zijn studenten over het algemeen tevreden over hun stage. Toch zeggen studenten ook dat er weinig tijd is om ervaringen uit te wisselen. In die beperkte tijd vertelt de coach zijn bevindingen en zet de student niet echt aan tot reflectie!

Een aantal uitspraken van opleiders:

'Ik denk dat ze in de school een beter beeld krijgen van het docentschap. Als opleiding kunnen we hiervan profiteren door hierop in te spelen.'

'Hoezo twee dagen stagelopen? Er blijft dan nog weinig tijd over om te leren op de opleiding'

'Ik weet dat ik kritisch ben! Maar mogen wij van onze werkveldcollega's verwachten dat ze up-to-date zijn?'

'De student wordt in het werkveld op zijn werkzaamheden aangesproken, waardoor deze verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen handelen. Dat leer je niet op de opleiding.'

'Krachtiger kon het niet! De collega uit het werkveld die vraagt aan de student hem te helpen bij het ontwikkelen van lesmateriaal. Als betrokken opleider weet ik nu exact wat er in het werkveld speelt.'

Opleiders zijn wisselend enthousiast, variërend van dat kun je niet verwachten van het werkveld en de student tot leersituaties waarin door alle betrokken partijen geleerd werd.

Een aantal uitspraken van coaches (werkveldbegeleiders):

'Eigenlijk gaat het altijd tussendoor. Ik heb verder weinig tijd om met de studenten de lessen uitvoerig na te bespreken.'

'Hij komt hier om te leren, en wij hoeven niet van hem te leren. Gelukkig komt dat laatste wel eens voor, maar is niet het doel. Zonder een stagiaire draait de school wel door.'

'Ze kunnen niks meer! Ik krijg het gevoel dat wij als werkveld de opleiding langzaam overnemen.'

'Vragen stellen die leiden tot reflectie? Hoezo, ik vertel wel hoe het moet dat kost veel minder tijd'

Coaches uit het werkveld zijn minder positief. Ze bevestigen het beeld van weinig tijd voor nabespreken en reflectie. Het leren in de praktijk is gericht op het leren van de student en niet op het gezamenlijk leren.

LEREN IN DE AUTHENTIEKE BEROEPSSITUATIE!

Inderdaad zal in toenemende mate geleerd worden op de stageschool. Vormen van duaal onderwijs als lio en werkend leren vinden in toenemende mate hun weg in onderwijsland. Waar komt het leren in de beroepspraktijk vandaan en welke visie ligt hieraan ten grondslag?

Onze economie is verschoven van industrieel naar dienstverlenend. Met deze verschuiving is er voor de werkende een toename in taak- en bestaansonzekerheid gekomen¹. De tijd dat je bij één baas werkend je leven voltooit zal afnemen. Ook in het onderwijs zal steeds vaker van baan gewisseld worden of zullen de taken die je verricht per jaar verschillen. Dit betekent dat de arbeidsloopbaan in toenemende mate onvoorspelbaar is en lerenden in hun beroepsopleiding hiermee moeten leren omgaan. Persoonskenmerken als verantwoordelijkheidsgevoel, creativiteit en stressbestendigheid zijn min-

stens zo belangrijk als de traditionele beroepsvaardigheden. Om goede kansen te hebben op de arbeidsmarkt moet je kunnen omgaan met deze onzekerheid. Als docent kun je niet langer vertrouwen op bestaande oplossingen voor bekende probleemsituaties want die bestaan morgen niet meer of zijn sterk veranderd.

Een diensteneconomie is gebaseerd op het leveren van maatwerk. Maatwerk wordt enkel geleverd door gemotiveerde docenten die leerlingen van dienst willen zijn. Om dit te bereiken is een krachtige leeromgeving voor alle betrokkenen (student, coach en opleider) nodig.

Kort samenvattend dwingt de dynamiek van onze maatschappij tot een leven lang leren, waarbij het werkend leren in de praktijk van alle dag als het krachtigst wordt ervaren.

De krachtige leeromgeving?

Een leeromgeving is krachtig als deze uitdaagt tot betekenisvol en (sociaal) constructief leren.

De begrippen nader verklaard:

- uitdagende leeromgevingen nodigen uit tot actie. Deze acties variëren van het willen vergaren van kennis tot het onder de knie krijgen van vaardigheden
- een betekenisvolle leeromgeving is levens- of beroeps-ECHT. Voor de student kan dit het verzorgen van een les bewegingsonderwijs zijn aan brugklas 1A op zijn stageschool (leerwerkplek). Voor de coach, het stellen van vragen die bovenstaande student aanzet tot reflectie. Voor de opleider, het helpen van deze student bij het maken van keuzes aangaande zijn leerproces. Keuzes gebaseerd op de leerervaringen en de reflectie met de coach
- (sociaal) constructief leren komt tot stand door betrekken in de leeromgeving verantwoordelijkheden te geven die ze kunnen en willen dragen. Daarnaast zal het plezier in leren moeten worden gestimuleerd door het geven van inzicht in ontwikkeling en groeiend besef van eigen bekwaamheid.

Kan de opleiding deze krachtige leeromgeving bieden?

Is het voor een opleiding onmogelijk een 'echte' krachtige beroepsleersituatie te creëren? Natuurlijk proberen we met onderlinge instructie van studenten aan elkaar of instituutspactica waarin leerlingen van de basisschool op de opleiding komen een leeromgeving te creëren. Echter we weten ook dat dit nabootsen minder krachtig en alles behalve 'echt' is.

Les leren geven aan basisschoolleerlingen leer je niet door les te geven aan collega-studenten. Niet voor niets is het competent zijn contextgebonden, lesgeven aan basisschoolkinderen is anders dan lesgeven aan leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Als we studenten een beroeps-echte en vooral krachtige leeromgeving willen geven dan is de stageschool de plek. Vandaag de dag brengen studenten meer dan 25% van hun opleiding bij u in de school door. In sommige jaren zelfs de helft van hun opleidingstijd als studenten kiezen voor een duaal traject. Hiermee lijkt de sleutel tot succes te zijn gegarandeerd, *maar...*

Bunkertrefbal: aanpassingen maken

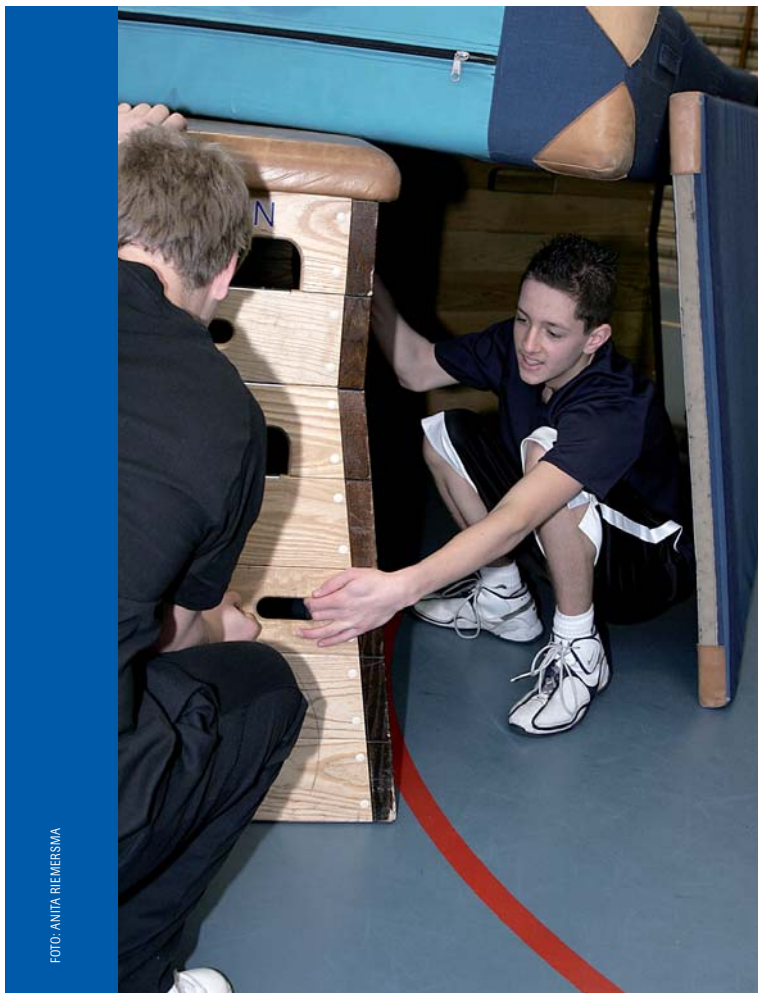

FOTO: ANITA BEEMERSMA

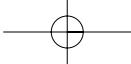

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Na het bouwen volgt het spelen

Kan de stageschool deze taak vervullen?

De uitingen van coaches aan het begin van dit artikel geven hierin een negatief beeld.

Gek? Nee, want hier zijn nogal een aantal voorwaarden voor nodig. Ik noem u hierbij een aantal voorbeelden. Welke school heeft al een integraal personeelsbeleid waarin het opleiden van toekomstige collega's als taak wordt erkend en beloond met begeleidingsuren? Wie werkt er op een school die functioneert als een lerende organisatie waarin al werkend geleerd wordt? Wie van u is competentiegericht opgeleid en heeft leren reflecteren in zijn opleiding? Wie van u is voorbereid op zijn veranderende rol als medeopleider?

We hebben elkaar hard nodig om onszelf (coaches en opleiders) en toekomstige collega's (studenten) een krachtige leeromgeving te bieden.

Waar gaat leren in de praktijk naar toe?

Willen we een voorbeeld zijn voor onze toekomstige collega's dan zal er op het opleidingsinstituut en de stageschool werkend geleerd moeten worden. We weten allemaal hoe krachtig voorbeeldgedrag is!

In plaats van stagelopen wordt de school een leer-werk-plek voor de student! Het management van scholen moeten zich dan mede verantwoordelijk voelen voor het opleiden van toekomstige collega's. Als dit serieus wordt genomen wordt hier beleid op gemaakt en krijgen werkveldcollega's (coaches) in hun baanopbouw taken, scholing en faciliteiten om studenten te coachen.

Opleiders zullen meer voeling met het werkveld moeten houden om aan te sluiten bij de werk/leerervaringen van de student. 'Just in time' zullen opleiders leermiddelen moeten kunnen aanreiken die studenten de mogelijkheden geven kennis te verwerven om beroepsvaardiger te worden. Deze leermiddelen zouden in samenwerking of in afstemming met het werkveld ontwikkeld kunnen worden.

Om van elkaar en met elkaar te leren zouden coaches en opleiders bij elkaar in de keuken moeten kijken. Dit kijken zou zich niet moeten beperken tot proeven maar tot echt samenwerken. In de gouden driehoek van student, coach en opleider zouden gezamenlijk projecten in het werkveld kunnen worden opgezet waarvan iedereen leert.

Als hofleverancier voor het bewegingsonderwijs is het voor opleidingsinstituten belangrijk, permanent met het werkveld in gesprek te zijn. De opleidingsinstituten worden kenniscentra en dienen een succesvol instrument te worden om het contact te verstevigen tussen het bewegingsonderwijs en andere kennisinstellingen (o.a. NOC*NSF (sportbonden), NISB) op het gebied van sport & bewegen. De opleidingsinstituten zijn netwerkorganisaties. Netwerken biedt alle betrokken partijen de mogelijkheden contact met elkaar te onderhouden over actuele ontwikkelingen binnen de organisaties en het onderwijs. Als opleidingsinstituten hechten we veel waarde aan een goede relatie met het onderwijs en andere kennisinstellingen. De focus van de opleidingen zal de komende jaren vooral liggen op het opzetten van een goed relatiebeheersysteem en het opleiden van coaches in het werkveld. De taken van een opleider richting werkveld zullen hierin verschuiven van de student naar de school, de vakgroep bewegingsonderwijs en de collega in het werkveld. In zijn nieuwe rol zal hij gespitst zijn op individuele en collectieve scholingsvragen uit het werkveld. Naast het leveren van scholingsmaatwerk is hij ook de persoon waar u terecht kunt met vragen over de mogelijkheden van de opleiding als kenniscentra.

OP WEG NAAR DE 'WIN-WIN' SITUATIE

Hoe is het u vergaan? Bent u in staat geweest uw eigen ervaringen te weerstaan en ziet u net als ik een 'win-win' situatie? Laten we dan de daad bij het woord voegen om de kwaliteit van bewegingsonderwijs nu en in de toekomst te garanderen.

Wim van der Mark is opleider en doet werkveldcoördinatie aan het IS (Instituut voor Sportstudies) van de Hanze Hogeschool.

¹ Wat leer je in de praktijk? Een onderzoek naar de mogelijkheden tot beroepsvorming in het kader van de beroepspraktijkvorming. Colo, vereniging kenniscentra beroeps onderwijs bedrijfsleven. www.colo.nl

Correspondentie: w.a.van.der.mark@pl.hanze.nl

